

Заклучения на Съвета от 22 май 2008 г. относно ученето за възрастни

(2008/C 140/09)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като има предвид, че:

- (1) В заключенията от пролетното си заседание през 2000 г. в Лисабон ⁽¹⁾ Европейският съвет отправи призив за модернизиране на системите за образование и обучение в отговор на потребностите на една икономика, изградена на знанието, както и на нарастващите социално-икономически и демографски предизвикателства, пред които е изправен Съюзът в глобализирания свят.
- (2) В заключенията от пролетното си заседание през 2002 г. в Барселона ⁽²⁾ Европейският съвет настоячиво прикани държавите-членки да направят необходимото за осигуряване на основни квалификации на всички граждани, както и за увеличаване на възможностите по-възрастните работници да се задържат на пазара на труда, в частност чрез гарантиране на реален достъп до възможности за учене през целия живот.
- (3) В резолюцията на Съвета от 27 юни 2002 г. относно ученето през целия живот ⁽³⁾ се изтъква, че ученето през целия живот трябва да обхваща ученето от предучилищна възраст до възрастта след пенсиониране, като обхваща целия спектър на формалното, неформалното и самостоятелното учене.
- (4) В Резолюцията на Съвета от 19 декември 2002 г. относно засиленото сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение ⁽⁴⁾ се отбелязва, че адаптивността и пригодността за заетост на хората в зряла възраст, в това число и по-възрастните работници, силно зависи от възможностите за осъвременяване и придобиване на нови умения през цялата трудоспособна възраст.
- (5) В резолюцията на Съвета от 28 май 2004 г. относно засилването на политиките, системите и практиките в сферата на професионалното ориентиране ⁽⁵⁾ се подчертава, че всички европейски граждани следва да имат достъп до услуги за професионално ориентиране на всички етапи от живота си, като специално внимание се отделя на изложените на риск лица и групи.
- (6) В заключенията на Съвета от 28 май 2004 г. относно общите европейски принципи за идентифициране и валидиране на неформалното и самостоятелното учене ⁽⁶⁾, установени в отговор на Декларацията от Копенхаген от ноември 2002 г., се отправя призив за разработване и разпространение на европейски инструменти за признаване на неформалното и самостоятелно учене.
- (7) Препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно основните компетентности за учене през целия живот ⁽⁷⁾ има за цел *inter alia* да гарантира възможността хората в зряла възраст да развият и осъвременяват уменията си през целия си живот и да осигури необходимата инфраструктура за продължавашо образование и обучение на хората в зряла възраст.
- (8) В заключенията на Съвета от 25 май 2007 г. относно съгласувана рамка от показатели и модели за сравнение в областта на образованието и обучението ⁽⁸⁾ се поставя въпросът за продължаване на разработването на показатели относно уменията за възрастни.
- (9) В препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно установяването на Европейска квалификационна рамка ⁽⁹⁾ се поставя на преден план подход към описанието на квалификациите, основан на учебните резултати, независимо от това как и къде са постигнати.
- (10) В съвместния доклад на Съвета и Комисията от 2008 г. относно напредъка в изпълнението на работната програма „Образование и обучение 2010 г.“ се подчертава, че ниската степен на участие на по-възрастните и нискоквалифицираните работници в процеса на ученето за възрастни продължава да бъде основен проблем.
- (11) В резолюцията на Европейския парламент от 16 януари 2008 г. относно ученето за възрастни, озаглавена „*Никога не е късно за учене*“ ⁽¹⁰⁾, към държавите-членки се отправя настойчив призив да насърчават придобиването на знания и да развият култура на учене през целия живот, по-конкретно като на принципа на равенството между половете се провеждат политики, предназначени да направят образованието на хора в зряла възраст по-привлекателно, по-достъпно и по-ефективно,

ПРИВЕТСТВА съобщението на Комисията от октомври 2006 г. „*Никога не е късно за учене*“ ⁽¹¹⁾ и плана за действие на Комисията от септември 2007 г. „*Всяко време е подходящо за учене*“ ⁽¹²⁾, в които се изтъква значението на ученето за възрастни като основен компонент на ученето през целия живот, като държавите-членки се призовават да премахнат препятствията за участие, да увеличат като цяло качеството и ефикасността на ученето за възрастни, да ускорят процеса на валидиране и признаване и да осигурят достатъчно инвестиции и наблюдение в тази сфера;

⁽¹⁾ Док. SN 100/00 REV 1.

⁽²⁾ Док. SN 100/02 REV 1., параграфи 32 и 33.

⁽³⁾ ОВ С 163, 9.7.2002 г., стр. 2.

⁽⁴⁾ ОВ С 13, 18.1.2003 г., стр. 2.

⁽⁵⁾ Док. 9286/04.

⁽⁶⁾ Док. 9600/04.

⁽⁷⁾ ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 10.

⁽⁸⁾ ОВ С 311, 21.12.2007 г., стр. 13.

⁽⁹⁾ Допълнително ще бъде посочен броят на ОВ.

⁽¹⁰⁾ (2007/2114 (INI)) — P6_TA-PROV(2008)0013.

⁽¹¹⁾ Док. 14600/06 — COM(2006) 614 окончателен.

⁽¹²⁾ Док. 13426/07 — COM(2007) 558 окончателен.

ПРИЗНАВА възловата роля, която ученето за възрастни може да играе за постигане на целите на Лисабонската стратегия, като спомага за социалното единство, предоставя на гражданите необходимите умения за намиране на нови работни места и помага на Европа да реагира по-успешно на предизвикателствата на глобализацията. По-специално е необходимо:

1. да се повиши нивото на квалификация на все още значителния брой нискоквалифицирани работници с цел да се даде възможност на всички граждани да се приспособят към технологичните изменения и бъдещите квалификационни потребности, като по този начин се допринесе за повишаване на цялостните икономически резултати;
2. да се потърси решение на проблема с неизменно големия брой на преждевременно напускащите училище, като се предлага втори шанс на лицата, които навлизат в зряла възраст без квалификация, и се обръща специално внимание на областите, които дават повод за особена загриженост, като основната писмена и цифрова грамотност, уменията в областта на ИТ и усвояването на езици;
3. да се противодейства на социалното изключване, породено от обстоятелства като ниско първоначално образование, безработица и изолираност на селските райони, като същевременно се обръща повече внимание — в светлината на текущите демографски и миграционни тенденции — на ученето през целия живот и потребностите от обучение на по-възрастните работници и мигрантите;
4. да се осигури ефикасност, ефективност и качество на ученето за възрастни с цел да се увеличи активното участие в този процес, особено на групите в неравностойно положение, както и да се привличат достатъчно публични и частни инвестиции в тази област и да се насърчава частният сектор да разглежда този вид учене като основен компонент на развитието на работното място и бизнеса;

СЧИТА, че ученето за възрастни може значително да допринесе за задоволяването на тези потребности, като осигурява не само икономически и социални ползи, като например по-добра пригодност за заетост, достъп до по-качествени работни места, по-отговорно гражданско поведение и увеличено гражданско участие, но също така и лични ползи като по-добра реализация на индивида, по-добро здраве и благосъстояние и по-високо самоуважение, като в съответствие с това:

1. на ученето за възрастни следва да се отдели по-голямо внимание и по-ефективна подкрепа на национално равнище като част от цялостните усилия за развитие на култура на ученето през целия живот;
2. конкретните мерки, описани подробно в приложението към настоящите заключения, биха могли да послужат за съгласу-

вана рамка на бъдещите действия в тази сфера в рамките на работната програма „Образование и обучение 2010 г.“;

3. по-нататъшното разработване и прилагане на такива мерки следва да става в пълно съответствие с отговорността на държавите-членки по отношение на преподаваната материя и организацията на системите за образование и обучение, като следва да се използва отвореният метод за координация;
4. напредъкът и наблюдението на ученето за възрастни следва да съответстват на съгласуваната рамка от показатели и модели, приета от Съвета през май 2007 г., и да се включват занапред в съвместните доклади за напредъка по работната програма „Образование и обучение“;
5. междусекторният характер, разнообразието, сложността и богатството на ученето за възрастни налагат необходимостта от интегриран подход, в който да участват всички заинтересовани страни, в това число и тези на местно и регионално равнище, социалните партньори и НПО;

Съответно ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ да обърнат внимание на установените в настоящите заключения въпроси, свързани с ученето за възрастни, по-специално като прилагат мерките, очертани в приложението към настоящия документ, в съответствие със специфичните за различните държави-членки контекст и приоритети,

и ПРИКАНВА КОМИСИЯТА:

- да подкрепи държавите-членки в по-нататъшното развитие и усъвършенстване на ученето за възрастни, като не само се разширяват възможностите, достъпът и участието, но също така като се осигуряват по-адекватни и ориентирани към конкретни достижения учебни резултати, при което да се използват мерки като очертаните в приложението към настоящите заключения,
- да осигури взаимно допълване и съгласуваност между последващите действия, предприемани във връзка с този вид мерки, и осъществяването на процесите от Болоня и Копенхаген, доколкото те са свързани с ученето за възрастни,
- да укрепва и използва съществуващите научноизследователски структури за нуждите на образованието за възрастни,
- да продължава и да задълбочава сътрудничеството с международните организации и съответните неправителствени организации, работещи в тази сфера, както и да установи връзки с регионални инициативи като сътрудничеството между Европа и Азия и със световни инициативи като „Образование за всички“ и Целите на хилядолетието за развитие.

ПРИЛОЖЕНИЕ

КОНКРЕТНИ МЕРКИ ЗА ПЕРИОДА 2008-2010 г.

А. ОТ КОМИСИЯТА В СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ

1. Да се анализират реформите в образованието и обучението на национално равнище, особено развитието на националните системи за квалификация във връзка с Европейската квалификационна рамка и системите за трансфер на кредити във връзка с формалното, неформалното и самостоятелното учене, с цел да се подобри достъпът на възрастни до системите за квалификация.
2. Да се анализира отражението на реформите в националните системи за образование и обучение върху разпределението на средствата по отношение на различните възрастови групи в съответствие с подхода за учене през целия живот.
3. Да се подкрепи разработването на възможностите, условията и средствата за професионално развитие — на базата на съществуващите добри практики в държавите-членки — за работещите в сферата на ученето за възрастни, за да се увеличи видимото присъствие и статусът на професията.
4. Да се изследва допълнително разработването на критерии за качество, приложими към предоставящите възможности за учене за възрастни.
5. Да се състави общ каталог от добри практики и проекти, насочени към мотивирането на особено трудно достъпни групи, като се установят основните фактори за тяхната реинтеграция на пазара на труда и в обществото и се засили усещането им за собствената им стойност.
6. Да се идентифицират добрите практики в оценяването на учебните резултати — по-специално при нискоквалифицираните и по-възрастните работници и мигрантите — придобити главно извън формалната учебна система.
7. Да се изготви речник на съгласувани определения, използвани в сферата на ученето за възрастни, и като се използват вече събраните данни, включително тези на ОИСР, и в съответствие с Регламента относно статистиката за образованието и ученето през целия живот от 2008 г. ⁽¹⁾, да се установи набор от сравними основни данни на равнището на Европейския съюз, за да се улесни наблюдението. (Следва да се осигури правото на участие на всички държави-членки в този процес).
8. Да се оказва подкрепа за мерките за утвърждаване на мястото на ученето за възрастни в контекста на националните стратегии за учене през целия живот.
9. Да се оказва подкрепа за кампаниите, насочени към повишаването на осведомеността и мотивацията сред потенциалните учещи се, като по този начин да се увеличи като цяло участието в ученето за възрастни.

Б. ОТ ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ С ПОДКРЕПАТА НА КОМИСИЯТА

1. Да се насърчава и подкрепя обменът на добри практики, взаимното обучение и разработката на съвместни проекти в сферата на образованието за възрастни между заинтересованите страни в държавите-членки.
2. Като част от стремежа за развиване на култура на учене през целия живот, да си сътрудничат тясно в процеса на откриване и премахане на пречките пред ученето за възрастни, както и при осигуряване — въз основа на търсенето — на висококачествени услуги и материална база за ученето за възрастни, в това число възможности за учене чрез електронните технологии и възможности за дистанционно обучение.
3. Да се насърчават както висшите училища, така и институциите за професионално образование да се ориентират в по-висока степен към възрастни учещи се, а също така и да развиват партньорства с представителите на бизнеса, за да бъдат мотивирани работодателите да организират възможности за учене на работното място, а работниците — да участват в него.
4. Да се работи целенасочено за улесняване на достъпа и увеличаване на участието на всички в ученето за възрастни, особено на онези, които са напуснали преждевременно системата за първоначално образование и обучение и биха искали да им се даде „втори шанс“, на хората със специални потребности и на онези, които имат недостатъчни основни умения или са с ниска успеваемост, с цел да бъдат насърчени да повишат квалификацията си.
5. Да се осигури ефективно и ефикасно използване на програмата за учене през целия живот, на европейските структурни фондове и на други подобни източници на финансиране, за да се подобри предоставянето на възможности за учене за възрастни.

⁽¹⁾ Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно изготвянето и развитието на статистика в областта на образованието и ученето през целия живот — Док. PE-CONS 3659/3/07 REV 3. Датата и броят на ОВ ще бъдат посочени допълнително.

6. Да се насърчава разработването и използването на системи за професионална ориентация през целия живот, с които на възрастните да се предоставят независима информация и консултации, анализ на собствените им умения и индивидуално професионално ориентиране.
  7. Да се проучи задълбочено — от гледна точка на съотношението разходи/ползи — приносът на ученето за възрастни за социалното единство и икономическото развитие.
  8. Да се улесни развитието на методики и инструменти за оценяване на основните умения и знания — включително придобитите предимно извън формалната учебна система — и да се валидират и определят въз основа на учебните резултати, като същевременно се инвестира в утвърждаването на процедури за валидиране и признаване.
  9. Да се полагат усилия за осигуряване на достатъчно средства за ученето за възрастни при разпределяне на финансирането за различните сектори на образованието в съответствие с подхода за учене през целия живот.
  10. Да се насърчава активното участие на социалните партньори и други заинтересовани страни, включително НПО, в предоставянето на висококачествени възможности за учене, съответстващи на потребностите на различните категории учащи се. Специално внимание следва да се отдели на подходите за учене посредством ИКТ и развитието на умения за работа с ИКТ.
  11. Да се укрепи сътрудничеството с Европейския център за развитие на професионалното обучение (Cedefop) и Института на Юнеско за учене през целия живот, както и да се използват пълноценно научноизследователските способности на другите международни институции в сферата на образованието и ученето за възрастни.
  12. Въз основа на резултатите, постигнати след прилагането на тези мерки, да се разгледат възможни по-нататъшни действия за времето след 2010 г. в съответствие с действията, предприети като резултат от работната програма „Образование и обучение 2010 г.“.
-